

Kořeny amerického průšvihů: Úředníci učí podnikatele podnikat!

Analytici a profesori nás zásobují všemi možnými i nemožnými názory, proč se USA v posledních týdnech dostaly do druhé fáze krize. A nejen oni. Třeba slavný filmař a Michael Moore navrhl řešit situaci uvězněním šéfa ratingové agentury Standard & Poor's. Klasická provokace levičáckého extrémisty? Z výstředního postoje se záhy stalo stanovisko administrativy!

Osud byl nakonec šéfovi S&P zatím nakloněn milostivě. Byl odvolán a nahrazen personou, která zřejmě bude vládním kruhům více po chuti. Jde totiž o bývalého šéfa Citibank, tedy podniku, který svého času přežil jen proto, že ho americká vláda nenechala padnout. Spekulace o tom, nakolik se vlastníci agentury chtěli politikům zavděčit nebo nakolik k tomuto kroku byli nuceni, přenechejme jiným.

Zajímavé je, že téměř všichni američtí podnikatelé a šéfové podnikatelských svazů, jejichž názory občas přináší server RealClearPolitics (souhrn nejzajímavějších názorů a analýz ze všech světových médií), hovořili o očekávaném propadu již od poloviny roku 2010 – tedy již v době, kdy většina finančních analytiků ještě předvíдалa udržení růstu.

Uregulovat byznys k smrti

Podnikatelské vysvětlení situace zní takto. Růst roku 2010 byl uměle urychlený tím, že se podniky snažily stihnout co nejvíc ještě před tím, než vstoupí v platnost nové regulace (většinou od ledna 2011). Letos tedy přišlo logické zpomalení.

Z pohledu těch, kdo se zabývají makroekonomickými agregáty, totiž nějak zmizela skutečnost, že na americké malé podniky dopadl během posledních 18 měsíců největší skokový nárůst regulace od 70. let. Nejvíce nových pravidel vstoupilo v platnost od začátku roku 2011. Rozhodlo se o tom v prvních měsících Obamovy vlády, kdy Kongres (tehdy ještě s demokratickou většinou) svěřil pravomoc vydávat nové regulace vládním agenturám. Ty nyní mohou vystupovat jménem Kongresu, aniž by si musely nechat svá rozhodnutí schvalovat. Dá se říci, že ten, kdo dosazuje ředitele těchto úřadů, má na vývoj ekonomiky srovnatelný vliv jako šéf centrální banky.

Podle údajů *U. S. Chamber of Commerce* (největší americký podnikatelský svaz) vydalo jedenáct vládních agentur celkem 259 nových regulačních směrnic. Je samozřejmě otázka, jestli je právě 259 to správné číslo. *Wall Street Journal* došel k tomu, že pouze za červenec 2011 bylo vydáno dokonce 379 nových regulací (záleží, jak definujeme slova směrnice, pravidla a regulace). V každém případě se podařilo rozběhnout nesmírně výkonný stroj na nařízení, která komplikují podnikání.

Pár předpisů z vládní kuchyně

Pro příklad tedy pár čerstvých norem:

Rozhodnutí o výtěžném zaměstnávání (*Gainful Employment Rulemaking*) má zajistit, že vzdělaní mladí lidé budou dostávat dobré platy. Podle nezávislých analýz povede ke zrušení až 100 000 pracovních míst a bude pro podniky znamenat dodatečné náklady ve výši 5,3 miliardy dolarů. Kompletní ustanovení ovšem vstoupí v platnost až v lednu 2012.

Jen Ministerstvo životního prostředí (EPA) vydalo 203 nových nařízení. Většinou se jedná o záležitosti, které by nenašly dostatečnou podporu v Kongresu. Tato nařízení obsahují jak přímé zákazy (řada tradičně používaných postupů a technologií byla nyní shledána jako ekologicky nepřijatelná), tak opatření, která fakticky znemožňují obranu proti žalobám, i různé procesní obstrukce. Jen samotná změna pravidel, která regulačním orgánům umožňuje neomezeně protahovat rozhodování o výstavbě nových elektráren, připravila o práci 250 000 lidí. Asi nikoho nepřekvapí, že došlo i na zákaz výroby klasických žárovek.

Pak je tu **reforma zdravotnictví**, která nejen, že dramaticky zvýšila náklady na zaměstnávání lidí, ale přinesla také obrovské administrativní břemeno. Obchodní komora uvádí, že malý americký podnik musí nově vyplňovat více než tisíc (!) formulářů ročně.

Pak tu jsou záležitosti **téměř povinného členství v odborech a zřizování zaměstnaneckých rad**, což se dosud malých podniků netýkalo. Ale změny v této oblasti nedopadají jen na malé firmy. Národní rada pro pracovní vztahy například nedávno podala žalobu proti společnosti Boeing, která postavila novou továrnu v Jižní Karolině a v době, kdy rozhodovala o investici, si od odborů vyžádala závazek, že první čtyři roky nedojde ke stávce. Podle Obamových úředníků je výstavba nových továren za takových podmínek nezákonná.

A to všechno může být jen začátek. Tak například připravované předpisy o bezpečnosti práce mají mít 30 000 stran.

Když vás nepodusíme předpisy, tak nám zakrníte!

Většina nových opatření zasáhne podniky do 25 zaměstnanců, jejichž roční výdaje na plnění nových směrnic převýší 10 000 dolarů na jednoho zaměstnance (*U.S. Chamber of Commerce* do toho zahrnuje i opatření, která již byla schválena, ale dosud nevstoupila v platnost).

Mimochodem, den poté, co začaly padat burzy, oznámila Obamova administrativa další regulační směrnici – americké podniky budou nuceny postupně přecházet na nákladní automobily s nízkou spotřebou. Předpis rozděluje nákladní automobily do několika tříd, určuje, které nákladáky smějí mít ve kterém roce jakou spotřebu, a pochopitelně také způsob, jak budou tato pravidla vymáhána a nedodržování sankcionováno. Podle mluvčího Bílého domu tak Obamovi úředníci *ušetřili* americkým podnikatelům miliardy dolarů.

Toto dramatické navýšení regulačního břemene není podle všeho výsledkem náhody ani zlovůle, ale dlouhodobého přesvědčení části amerických vzdělanců, že podnikatel, který má střední školu, nemůže vědět, co je pro jeho podnik dobré. Prostě proto, že není srovnatelně inteligentní jako státní úředník, který studoval na Harvardu. Dobrou ilustrací této mentality je článek Andrewa Winstona, který před několika dny otiskl *Harvard Business Review*. Winston v něm tvrdí, že nové přísnější předpisy podnikům pomáhají, protože je motivují zavádět inovace. Bez regulačních úřadů by podniky byly beznadějně staromódní a zastaralé. Většina diskutujících s ním souhlasí!